

використання технології OSINT також потребує уважності та етичного підходу, оскільки інформація з відкритих джерел може бути спотворена через маніпуляції або бути недостовірною.

Отже, враховуючи переваги та ризики використання технології OSINT, можна зробити висновок, що вона є важливим інструментом для забезпечення безпеки та правопорядку в умовах воєнного стану, вона повинна використовуватися з обережністю та компетентністю.

1. Батанов Є. А. Сучасні можливості технології «OSINT» у кримінальному аналізі в умовах воєнного стану : дис. ... канд. юрид. наук / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2023. 205 с.
2. Білоус О. В. Використання технології OSINT у кримінальному аналізі в умовах воєнного стану : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2023. 20 с.
3. Гончаренко О. М. Деякі аспекти використання технології OSINT у кримінальному аналізі в умовах воєнного стану. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. № 4. С. 144–151.
4. Кисельов А. О. Особливості документування підрозділами кримінальної поліції злочинних дій, пов'язаних із незаконним заволодінням транспортним засобом. *Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Дніпро, 19 жовт. 2018 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 29–31.
5. Кисельов А. О. Тактика спілкування поліцейського з особами. *The Top Actual Researches in Modern Science : Proceedings of the IInd International Scientific and Practical Conference* (Ajman, July 28–29, 2016, UAE). *International Scientific and Practical Conference «World Science»*. 2016. № 8 (12). Р. 25–28.
6. Горелік Д. С., Кисельов А. О. Міжнародне співробітництво Національної поліції у сфері оперативно-розшукової діяльності. *Оперативно-розшукова діяльність Національної поліції: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф.* : у 2-х ч. (Дніпро, 19 жовт 2018 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. Ч. 1. С. 139–141.
7. Kyselov A., Kovalevska O. An investigation of effective police communication law enforcement roles requiring language skills // *Methodological bases of studying the processes of general mental laws in human interaction with the environment*. International Science Group. Boston : Primedia eLunch, 2022. 194 p. P. 39–47.

УДК 343.98

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/87-88

Володимир КОЛЕСНИК

курсант ННІ права та підготовки
фахівців для підрозділів
Національної поліції

Володимир ВАРАВА

доцент кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ЗА ТЕЛЕФОННИМИ РОЗМОВАМИ ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У КОНТЕКСТІ ВОЄННОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У сучасних умовах неможливо захистити громадян від злочинних посягань, ефективно виявляти та розслідувати злочини без використання інформації, що циркулює в телекомунікаційних мережах, та залучення технічних ресурсів операторів телекомунікацій.

Конституція України передбачає, що кожному гарантується таємниця телекомунікацій, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. У випадках, передбачених законом, суд може встановити винятки лише тоді, коли іншими способами одержати інформацію неможливо, з метою запобігти вчиненню злочину чи з'ясувати істину у кримінальній справі під час її розслідування [1]. Стаття 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права передбачає, що ніхто не може зазнавати безпідставного або незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, безпідставного посягання на

недоторканність його житла, таємницю його кореспонденції або незаконного посягання на його честь і репутацію. Ці вимоги відповідають положенням чинного законодавства щодо здійснення кримінальної та кримінально-процесуальної діяльності. Закон передбачає, що уповноважені органи мають право негласно прослуховувати телефонні розмови громадян, якщо фактичні дані про злочинну діяльність не можуть бути отримані іншими способами.

Кримінальний процесуальний кодекс України передбачає проведення негласної слідчої (розшукової) дії, спрямованої на прослуховування телефонних розмов, пов'язаної з перешкоджанням приватному спілкуванню, тобто зняттям інформації з мережі зв'язку. Ця негласна слідча (розшукова) дія є одним з найбільш ефективних та дієвих засобів отримання доказів у кримінальному провадженні під час досудового розслідування.

Зокрема, частина 1 статті 263 Кримінального кодексу України передбачає можливість негласного отримання знаків, сигналів, повідомлень, букв, зображень, звуків та інформації будь-якого виду, що передаються засобами телекомунікацій (зв'язку) [2].

Відповідно до ст. 9, ч. 1 ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» оперативні підрозділи мають право здійснювати аудіовізуальний контроль осіб та знімати інформацію з транспортної телекомунікаційної мережі з метою виконання завдань оперативно-розшукової діяльності [3].

Крім того, зміст акту негласної слідчої (розшукової) дії конкретизовано в Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [4], а саме в п. 1.11.5.1, відповідно до якого зняття інформації з телекомунікаційних мереж поділяється на такі випадки:

– використання відповідних технічних засобів, у тому числі встановлених у транспортній телекомунікаційній мережі, для негласного прослуховування, зняття і запису змісту телефонних розмов та інших повідомлень і сигналів (наприклад, SMS, MMS, факсимільного, модемного зв'язку), що передаються контрольованим телефонним каналом;

– зняття інформації з каналів електрозв'язку. Мається на увазі використання технічних засобів, у тому числі встановлених у передавальній телекомунікаційній мережі, для негласного отримання, перетворення і запису у відповідному форматі всіх видів сигналів, що передаються через мережу Інтернет та інші контрольовані канали зв'язку мережі передачі даних.

Право на таємницю телефонних розмов не є абсолютним. Повноваження державних поліцейських служб контролювати телефонні розмови громадян передбачено законом як виняток з метою підтримання національної безпеки, запобігання кримінальним правопорушенням чи з'ясування обставин у кримінальному провадженні, що є необхідним у демократичному суспільстві. Однак не можна випускати з уваги той факт, що контроль телефонних розмов з боку державної поліції повинен бути вкрай вибіркоким.

Закон чітко встановлює законність та обґрунтованість моніторингу телефонних розмов Національною поліцією. Прослуховування може здійснюватися лише за дотримання наступних умов. По-перше, має бути скоєно тяжкий злочин і розпочато кримінальне провадження. Інша частина умов полягає в тому, що прослуховування телефонної розмови може дати важливу інформацію для з'ясування стану кримінального провадження, що відповідна особа спілкується безпосередньо з користувачем інформаційної системи або особою, з якою вона спілкується, і що особа, яка планує прослуховувати її телефонні розмови, може бути обізнана про цей факт. Крім того, підставою для прослуховування телефонних розмов має бути санкціонована ухвала слідчого судді або клопотання слідчого, погоджене з прокурором, а підрозділом, що здійснює прослуховування, має бути уповноважений підрозділ Національної поліції або Служби безпеки України.

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

3. Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18.02.1992. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>.

4. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>.